

Ю. Є. Кучер,
асистент кафедри підприємництва і торгівлі,
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-
Барановського, м. Кривий Ріг

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕЧНОСТІ ВЗУТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ

Y. Kycher,
assistant, Donetsk national University of Economics and trade named after Mikhail Tugan-
Baranovsky, Krivoy Rog

MODERN SECURITY CONCERNS SHOES FOR KIDS

В статті розглянуто поняття безпеки товарів. Визначено місце безпеки взуття для дітей у системі технічного регулювання. Сформульовано перелік видів безпеки взуття, на основі яких мають визначатися відповідні вимоги. Конструкція взуття та її членування для дітей у загальному визначаються віковими змінами стопи, модні тенденції сьогодення проявляються насамперед у кольоровій гамі, декоративних елементах тощо. У зв'язку з постійно зростаючими вимогами до якості взуття, все більш очевидним стає те, що особливе місце має зайняти забезпечення стабільного зростання цього показника взагалі і зокрема, надійності виробів, що дозволить підвищити ефективність вітчизняного виробництва та зайняти лідируюче положення на ринку взуття. Для цього необхідно проаналізувати критерії якості взуття для дітей та розробити систему вимог якості та безпечності взуттєвих виробів для дітей.

The article considers the concept of security of the goods. The place of safety footwear for children in the system of technical regulation. Formulated a list of types of safety shoes on the basis of which should be determined by the relevant requirements. Footwear design and its division for children in General are determined by age-related changes of the foot, the fashion trends of the present are primarily in color scheme, decorative elements, and the like. In view of the growing demands for quality footwear, it is increasingly clear that special priority should ensure stable growth of this indicator in General and in particular, reliability of products, improve production efficiency and take a leading position in the footwear market. For this it is necessary to analyze the criteria of quality shoes for children and develop system requirements the quality and safety of footwear products for children.

Ключові слова: взуття для дітей, обов'язкові вимоги, технічне регулювання, види безпеки, нормативний документ, шкідливі матеріали.

Keywords: shoes for children, mandatory requirements, technical regulations, safety regulations, harmful materials.

Якісне та раціональне взуття для дітей повинне надійно захищати організм дитини від шкідливих впливів навколишнього середовища, бути зручним, надійним і безпечним в експлуатації, сприяти його психологічному комфорту та нормальному фізичному, розумовому та художньому розвитку, а виробництво його повинно бути інноваційним та економічно доцільними [1]. Сучасне виробництво взуття для дітей

пов'язане з використанням переважно імпортованих колодок, які за формою та розмірами не відповідають стопам дітей України [2]. При проектуванні деталей верху (ДВВ) для дітей повною мірою не враховуються анатомічні особливості стоп, гігієнічні вимоги, художньо-композиційні елементи. Забезпечення зручності та гігієнічності виробів впливає на фізичний розвиток та здоров'я дітей, гармонізація форми та композиційне рішення взуття сприяє естетичному смаку дітей. На відміну від конструкції дорослого взуття, конструкція дитячого взуття в меншій мірі залежить від зміни модних тенденцій.

Аналіз останніх публікацій Аналіз науково-практичних досліджень і розробок щодо якості взуттєвих виробів показав, що найчастіше розглядають окремі чинники цієї проблеми і не охоплюють повною мірою взаємодію факторів, які складають комплексну і методично-обґрунтовану характеристику якості та конкурентоспроможності взуття. Питанням конкурентоспроможності та якості товарів присвячена значна кількість робіт вітчизняних і зарубіжних фахівців Рибалко Л.А., Стиренко Л.М., Портера М., Уотермана Р., Еванса Дж., Ямади Е., Ламбена Ж.-Ж. І.

Мета дослідження. Метою представленого дослідження є висвітлення сучасних проблем безпечності взуття для дітей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Із поглибленням проблеми безпечності товарів (зокрема, взуття для дітей), що надходять на вітчизняний ринок, виникає об'єктивна потреба формування обов'язкових вимог до нього в контексті технічного регулювання. Розділ "Вимоги безпеки" стандартів на продукцію встановлює вимоги, норми, засоби захисту та контролю щодо забезпечення життєдіяльності, запобігання нещасним випадкам, захисту життя та здоров'я споживачів і населення, а також майна в процесі виготовлення, випробування, транспортування, зберігання, ремонту тощо [1].

Керівництво ISO/IEC 2 «Стандартизація та суміжні види діяльності. Загальний словник» визначає обов'язкові вимоги як вимоги НД, що підлягають неодмінному виконанню з метою досягнення відповідності цьому документу. Поняття «вимоги» визначається як положення, що містять критерії, яких необхідно дотримуватися. Термін "обов'язкові вимоги" (англ. – mandatory requirement) вживається стосовно до вимоги, яка є обов'язковою відповідно до закону або регламенту [2]. Обов'язкові вимоги стандартів підлягають безумовному виконанню органами державної виконавчої влади, всіма підприємствами та громадянами – суб'єктами підприємницької діяльності, на роботу яких поширюється дія основоположного стандарту національної стандартизації України.

Під «безпечністю» слід розуміти властивість продукції, процесів виробництва, експлуатації, збереження, перевезення, реалізації та утилізації. Властивість відноситься до кількісних понять, які характеризуються показниками, що вимірюються або розраховуються [3]. Безпечність у Керівництві ISO/IEC 51 «Аспекти безпечності. Керівні вказівки з включення їх до стандартів» визначається як відсутність неприпустимого ризику, що пов'язаний із заподіянням шкоди життю або здоров'ю людини.

Необхідність формування обов'язкових вимог до взуття для дітей обумовлено сучасним станом ринку взуття, який характеризується спадом обсягів вітчизняного виробництва та збільшенням імпортованих виробів сумнівної якості та безпечності [4].

На стан ринку дитячого взуття в Україні впливає відсутність належного рівня державного санітарно-епідеміологічного нагляду, який проводиться з метою попередження, виявлення, зменшення або усунення шкідливого впливу небезпечних факторів та застосування заходів правового характеру щодо порушників. Завданнями цього нагляду є проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи, гігієнічної регламентації небезпечних факторів і видача дозволів на їх використання. Гігієнічній регламентації підлягає будь-який небезпечний фактор фізичної, хімічної, біологічної природи, присутній у середовищі життєдіяльності людини [6].

Однак традиційні підходи конкурентоспроможності та якості можуть бути складні, трудомісткі у практичному застосуванні та, що є першовагомо, не враховують особливостей товарів легкої промисловості.

Найбільш універсальними відносно більшості товарів і послуг є показники якості: призначення, безпеки, екологічності, ергономіки, надійності, ресурсозбереження, технологічності та естетичності [3].

Проте ці характеристики повною мірою не задовольняють вимоги безпечності взуття, особливо для дітей. По-перше, асортимент сучасного взуття є досить різноманітним за рахунок застосування нових матеріалів, методів проектування, технологій виготовлення взуття різного асортименту. По-друге, взуттєве виробництво характеризується багатоопераційністю процесу, деякі параметри якого недостатньо контролюються, особливо при зміні асортименту. Це призводить до відхилення параметрів процесу від необхідних, що негативно відображається на якості готового виробу.

Наукові напрацювання щодо показників якості та безпеки взуття показали можливість і доцільність використання означених ознак якості взуття, наведені характеристики взуття з урахуванням конструктивних, технологічних та ергономічних особливостей виробів використовують для створення раціонального взуття. Однак, недостатньо розглянуті питання щодо застосування цих показників при проектуванні та виготовленні взуття для дітей. Для розширення асортименту взуття для дітей, підвищення його конкурентоспроможності, необхідно нові досягнення в галузі художнього проектування і розробка сучасних, конструктивних рішень. Оскільки основні якісні характеристики взуття закладаються в процесі проектування, тому удосконалення процесу і методики проектування взуття є досить актуальним.

Основним документом для розробки технічних регламентів на продукцію шкіряно-взуттєвої галузі має стати Директива № L 057 від 05.03.1999 [7]. Важливо, щоб на відповідність технічним регламентам

перевірялися насамперед взуттєві матеріали, а не лише готове взуття, оскільки під час його виготовлення використовується значно менша кількість хімічних матеріалів [8].

На властивості взуття для дітей особливо впливають матеріали, які використовуються для його зовнішніх і внутрішніх деталей. Під час ходіння підвищується температура тіла людини, що сприяє активізації тепловіддачі. При цьому температура ніг підвищується набагато швидше, ніж температура усього тіла. Для охолодження весь піт має виділятися з поверхні стопи й частину його поглинають взуттєві матеріали [9].

Відповідно до класифікації властивостей взуттєвих матеріалів сформульовані й вимоги до них [1]. Застосування для дитячого взуття синтетичних матеріалів, які є гідрофобними і тому не забезпечують необхідний комфорт під час його експлуатації, не рекомендується. У європейських країнах взуттєві текстильні та шкіряні матеріали за показниками безпеки оцінюють на відповідність нормативам Міжнародної асоціації дослідження та тестування в галузі екології текстилю (ЕКО-ТЕСТ). Асоціація займається не тільки дослідженнями, а й розробкою науково обґрунтованих вимог безпеки текстиль-них матеріалів і виробів із них. Стандартами європейських країн передбачено контроль мігруючого комплексу хімічних речовин, які мають шкірно-подразнювальну та алергенну дію [7]. Принципи безпечності текстильних матеріалів покладено в основу сертифікаційної системи ЕКО-ТЕСТ [8].

Якість дитячого взуття на ринку України оцінюється, у кращому разі, візуально з метою виявлення виробничих дефектів. Проте вимоги до якості взуття включають не лише міцність, красивий зовнішній вигляд, а й збереження правильних розмірів і форми під час її носіння. Дефекти формування взуття при оцінці його якості до уваги не беруться, хоча суттєво впливають на безпечне функціонування стоп дитини, що розвиваються та формуються.

Споживачі визначають свої вимоги більш конкретно та зводять їх до безпечності взуття для дітей саме на стадії його носіння. Встановлення номенклатури обов'язкових вимог до взуття, що визначають його безпечність, має врахувати: функціональне призначення та умови носіння; вимоги споживачів; характер факторів шкідливого впливу; фактори ризику та причини виникнення небезпеки.

Україна, набувши членства в СОТ на рівноправній основі, як і будь-який член цієї організації, може використовувати положення угод і правил ГАТТ/СОТ щодо захисту своїх національних економічних інтересів, спрощення доступу вітчизняної продукції на світовий ринок, вирішення торговельних суперечок тощо [4].

Із початком дії Єдиного європейського ринку виникла проблема, пов'язана з вільним переміщенням товарів в умовах різних вимог національних стандартів до їх безпеки, екологічної чистоти, сумісності та взаємозамінності

Акти ЄС і його органів (Ради, Європейської комісії, Європейського парламенту та ін.), які регламентують вимоги, зокрема, до взуттєвих матеріалів і взуття для дітей, є обов'язковими для всіх учасників європейського ринку. В ЄС передбачено обов'язкове підтвердження відповідності продукції вимогам цих документів із маркуванням такої продукції відповідним знаком (наприклад, еко-ярликом) [7].

Європейський споживач хоче купувати екологічно чисте взуття для дітей, і правила, що діють в ЄС, захищають це право. Відсутність нормативних документів в Україні на екологічні вимоги до взуття для дітей та на методи визначення екологічних показників негативно впливають на вихід цих товарів на світовий ринок.

Хоча певна частина підприємств легкої промисловості вже має деякий досвід виготовлення продукції на експорт, однак цей досвід базується переважно на виготовленні продукції з давальницької сировини, без самостійних маркетингових досліджень зарубіжних ринків, без маркування цієї продукції своїми реквізитами походження [2].

Відповідно до міжнародної практики стандарти є добровільними для застосування, а нормативні вимоги до продукції за показниками її безпеки перенесено до технічних регламентів (ТР), які є обов'язковими до виконання. ТР передбачають також оцінку відповідності встановленим вимогам безпеки залежно від їх потенційного ризику з урахуванням існуючої міжнародної практики. Оцінка відбувається у формах обов'язкового підтвердження відповідності – сертифікації та декларування на базі власного доказу (доринкова стадія) та контролю (надзору) на ринку. Знайти баланс між цими двома формами оцінки відповідності є надто важливо.

Оскільки задовільну випробувальну базу має лише незначна кількість вітчизняних взуттєвих підприємств, виникає проблема достовірності та об'єктивності декларацій, а також упевненості, що споживач отримує безпечну продукцію (зокрема, взуття для дітей) [1].

В Україні стоїть завдання забезпечити перехід від обов'язкової сертифікації продукції до оцінки відповідності згідно вимог технічних регламентів (ТР). Ці вимоги містяться в міжнародних і національних документах, зокрема, в Концепції розвитку технічного регулювання, а також передбачені українським технічним законодавством. Сьогодні необхідні НД і процедури оцінки відповідності, що є гармонізовані з міжнародними відносно обов'язкових вимог.

Висновки. Отже, проблеми формування обов'язкових вимог до взуття для дітей та деякі практичні аспекти безпеки споживачів (дітей) мають вирішуватися з урахуванням стану технічного регулювання в Україні. Проблема формування обов'язкових вимог до взуття для дітей у цій сфері вирішується шляхом затвердження в технічних регламентах вимог безпечності на різних стадіях життєвого циклу взуття та

декларуванням обов'язкового дотримання цих вимог виробниками та іншими особами, які розміщують взуття на ринку. В проекті ТР необхідно навести інформацію щодо умов безпечного ношення та зберігання взуття, що дасть змогу уникнути ризику негативного його впливу на здоров'я дитини.

Література.

1. Вимоги до матеріалів верху, низу, конструкції та технології виготовлення спеціального взуття / [Олійникова В. В., Бабич А. І., Луканюк Я. С., Марушенко О. В.] // Легка пром-сть. — 2010. — № 3. — С. 14—15.
2. ДСТУ 1.5:2003. Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів (ISO/IEC Directives, part 2, 2001, NEQ) — К.: Держспоживстандарт України, 2013. — 55 с.
3. Захарюгіна Т. На шляху до СОТ: заходи у сфері технічного регулювання / Т. Захарюгіна, Т. Закальська // Стандартизація, сертифікація, якість. — 2015. — № 1 — С. 3—8.
4. Коновал В. П. Натуральні і штучні матеріали для взуття: підруч. / В. П. Коновал, В. В. Рибальченко, В. В. Хом'як. — К. : КНУТД, 2015. — 217 с.
5. Матеріалознавство виробів легкої промисловості: підруч. / В. В. Рибальченко, В. П. Коновал, М. С. Хом'як, Г. І. Шевченко. — К.: КНУТД, 2012. — 320 с
6. Проблеми шкіряно-взуттєвого ринку України // Галузевий інформ.-аналіт. бюл. для професіоналів. — К. : Укршкірвзуттяпром. — 2012. — Вип. 2. — С. 9.
7. Проданчук М. Г. Текстильні матеріали та одяг – сучасні проблеми безпеки / М. Г. Проданчук, Л. Г. Сененко, Н. Є. Дишнієвич // Легка пром-сть. — 2014. — № 4. — С. 36—37.
8. Рукавцев Г. І. Деякі проблеми легкої промисловості у зв'язку зі вступом України до Світової Організації Торгівлі / Г. І. Рукавцева, О. М. Са- вельєва, Л. А. Дмитренко // Легка пром-сть. — 2012. — № 1. — С. 6—7.
9. Універсальний довідник взуттєвика / [В. П. Коновал, С. С. Гаркавенко, Л. Т. Свістунова та ін.]. — К. : Лібра, 2015. — 719 с.

References.

1. Oliinykova, V. V. Babych, A. I. Lukaniuk, Ya. S. and Marushchenko, O. V. (2010), "Requirements to the materials of the top, bottom, design and manufacturing of special shoes", *Lehka promyslovist*, vol. 3, pp. 14—15.
2. DSTU 1.5:2003. Natsionalna standartyzatsiia. Pravyla pobudovy, vykladannia, oformlennia ta vymohy do zmistu normatyvnykh dokumentiv (ISO/IEC Directives, part 2, 2001, NEQ), Derspozhyvstandart Ukrainy, 2013, Kyiv, Ukraine, p. 55.
3. Zakhariuhina, T. and Zakalska, T. (2015), "On the way to WTO activities in technical regulation", *Standartyzatsiia, sertyfikatsiia, yakist*, vol. 1, pp. 3—8.
4. Konoval, V. P. Rybalchenko, V. V. and Khomiak, V. V. (2015), *Naturalni i shtuchni materialy dlia vzuttia* [Natural and synthetic materials for footwear], KNUTD, Kyiv, Ukraine, p. 217.
5. Rybalchenko, V. V. Konoval, V. P. Khomiak, M. Ye. and Shevchenko, H. I. (2012), *Materialoznavstvo vyrobiv lehkoj promyslovosti: pidruch* [Material light industry], KNUTD, Kyiv, Ukraine, p. 320.
6. "Problems leather and footwear market in Ukraine", *Haluzevyi inform.-analit. biul. dlia profesionaliv*, Ukrshkirvzuttiaprom, 2012, vol. 2, Kyiv, Ukraine, p. 9.
7. Prodanchuk, M. H. Senenko, L. H. and Dyshinievyh, N. Ye. (2014), "Textile materials and clothes - contemporary security issues", *Lehka prom-st*, vol. 4, pp. 36—37.
8. Rukavtsev, H. I. Savelieva, O. M. and Dmytrenko, L. A. (2012), "Some problems of light industry in connection with Ukraine's accession to the World Trade Organization", *Lehka prom-st.*, vol. 1, pp. 6—7.
9. Konoval, V. P. Harkavenko, S. S. Svistunova, L. T. and others (2015), *Universalnyi dovidnyk vzuttievyka* [Universal reference shoemaker], Libra, Kyiv, Ukraine, p. 719.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2017 р.